

Sygn. akt V KZ 50/12

POSTANOWIENIE

Dnia 19 września 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Hofmański

na posiedzeniu

w sprawie **M. S.**

w przedmiocie zażalenia na zarządzenie Przewodniczącego Wydziału Karnego-Odwoławczego w Sądzie Apelacyjnym z dnia 11 kwietnia 2012 r., o odmowie przyjęcia kasacji

p o s t a n o w i ł :
uchylić zaskarżone zarządzenie i sprawę przekazać Prezesowi Sądu Okręgowego w celu podjęcia dalszych czynności w związku z wniesioną kasacją .

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 3 listopada 2011 r., Sąd Rejonowy, Wydział Karny, skazał M.S. za czyn z art. 178a § 4 k.k. na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności. Wyrokiem Sądu Okręgowego, Wydział Karny-Odwoławczy z 20 stycznia 2012 r, wyrok I instancji utrzymano w mocy uznając apelację oskarżonego za oczywiście bezzasadną.

17 lutego 2012 r. do Sądu Okręgowego wpłynął wniosek skazanego o doręczenie odpisu wyroku II instancji. Odpis wyroku przesłano (bez uzasadnienia, gdyż treść wniosku dotyczyła wyłącznie odpisu wyroku). Odpis ten doręczono skazanemu 12 marca 2012 r. Następnie 26 marca 2012 r., do tegoż Sądu wpłynęła osobista kasacja skazanego. Zarządzeniem z dnia 11 kwietnia 2012 r, Przewodniczący Wydziału Karnego-Odwoławczego wydał zarządzenie o odmowie jej przyjęcia, ze względu na wniesienie po terminie. Na zarządzenie to skazany wniósł zażalenie, zawierające jednocześnie wniosek o przywrócenie terminu do

wniesienia kasacji. W jego treści skazany zarzucił, że nie został przy ogłoszeniu wyroku Sądu Okręgowego pouczony o terminie do wniesienia kasacji, a nieznanomość prawa nie powinna zamykać drogi do zaskarżenia orzeczenia. Wniosek o przywrócenie terminu został przez Sąd Okręgowy rozpoznany odmownie (postanowienie z 4 lipca 2012 r.), zaś zażalenie na odmowę przyjęcia kasacji przekazano Sądowi Najwyższemu do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

Dla rozstrzygnięcia zasadności przedmiotowego zażalenia kluczowy jest problem upływu terminów biegnących w postępowaniu przedkasacyjnym. Warto w tym miejscu zauważyć, że w niniejszej sprawie drogę do terminowego wniesienia kasacji odciął skazanemu fakt bezskutecznego upływu terminu do złożenia wniosku o doręczenie odpisu wyroku sądu odwoławczego wraz z uzasadnieniem, o którym mowa w art. 524 § 1 zd. 2 k.p.k. Na marginesie należy więc zauważyć, że Sąd Okręgowy winien w oparciu o art. 118 k.p.k. uznać, iż zawarty w zażaleniu wniosek skazanego o przywrócenie terminu odnosi się właśnie do tego terminu, a nie do terminu 30-dniowego, którego bieg w ogóle nie rozpoczął się wobec braku doręczenia wyroku z uzasadnieniem.

Choć niewątpliwe jest, że w 7-dniowym terminie do wniesienia o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, skazany z tego prawa nie skorzystał, dla oceny procesowych konsekwencji takiego stanu rzeczy podstawowe jest rozważenie podniesionego w zażaleniu zarzutu nienależytego pouczenia skazanego o prawie, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia. W tym miejscu warto podkreślić, że choć kwestia przywrócenia terminu była badana przez sąd odwoławczy i spotkała się z rozstrzygnięciem negatywnym, to od strony proceduralnej w pełni uprawnione jest zbadanie tego zarzutu w niniejszym postępowaniu. Stosownie do treści art. 528 § 1 pkt 3 k.p.k. na wspomnianą decyzję odmowną sądu odwoławczego skazanemu zażalenie nie przysługiwało, jednakże zarzuty jej dotyczące skazany – zgodnie z odpowiednio stosowanym przepisem art. 447 § 3 k.p.k. – może podnieść w zażaleniu na zarządzenie o odmowie przyjęcia kasacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2010 r., V KZ 34/10, OSNwSK 2010, t. 1, poz. 1310; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2003 r., II KZ 48/02, LEX nr 74381) i w tym postępowaniu podlegają one rozpoznaniu.

Jak powiedziano, dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy niezbędna jest ocena treści pouczenia, jakiego udzielił Sąd Okręgowy skazanemu przy ogłoszeniu wyroku z 20 stycznia 2012 r. Kryteriami tej oceny będą normy art. 100 § 6 zd. 1 k.p.k. i art. 16 k.p.k., a także zasada rzetelnego procesu karnego wynikająca z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Zgodnie z art. 100 § 6 k.p.k. *„Po ogłoszeniu lub przy doręczeniu orzeczenia należy pouczyć uczestników postępowania o przysługującym im prawie, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia lub o tym, że orzeczenie nie podlega zaskarżeniu.”* Powszechnie przyjmowany jest pogląd, że informacja dotyczyć winna nie tylko zwyczajnych środków odwoławczych, ale także kasacyjnej kontroli orzeczenia (P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. I, s. 540, Warszawa 2007 i cytowana tam literatura). Jak wynika z protokołu rozprawy apelacyjnej, w niniejszej sprawie po ogłoszeniu wyroku przewodniczący składu orzekającego *„pouczył strony, że wyrok jest prawomocny, że uzasadnienie na piśmie zostanie sporządzone na wniosek w ciągu 7 dni i podał ustnie najważniejsze powody wyroku.”* Już na pierwszy rzut oka, pouczenie tej treści nie spełniało podstawowego wymogu wynikającego z art. 100 § 6 k.p.k., mianowicie nie wynikało z niego, że skazanemu przysługiwał nadzwyczajny środek zaskarżenia, tj. kasacja. W pouczeniu pominięto to milczeniem, co w połączeniu ze stwierdzeniem, że *„wyrok jest prawomocny”* mogło być przez skazanego odebrane (i zapewne tak właśnie się stało) jako jednoznaczny komunikat, że od wyroku nie przysługują środki prawne. Warto pamiętać o tym, że w języku potocznym termin *„prawomocność”* kojarzony jest z definitywnym zakończeniem procesu. Wiedza o tym, że od wyroków prawomocnych przysługują niekiedy środki zaskarżenia nie jest wiedzą powszechną, a z pewnością nie można jej od oskarżonego oczekiwać. W ocenie Sądu Najwyższego pouczenie o treści przytoczonej wyżej było w sposób rażący niekompletne, pomijało bowiem najważniejszą informację, której wymaga przepis art. 100 § 6 k.p.k. – nie zawarto w nim informacji o tym, że skazanemu przysługuje prawo wniesienia środka zaskarżenia. Co więcej, w połączeniu ze stwierdzeniem o prawomocności wyroku, pouczenie to wprowadzało w błędne przekonanie, że środek zaskarżenia nie przysługuje.

Wprawdzie w pouczeniu była mowa o tym, że na wniosek złożony w ciągu 7 dni sporządzone zostanie uzasadnienie wyroku, jednak nie można uznać, że spełniało to warunki stawiane przez normę art. 100 § 6 k.p.k. Przede wszystkim z

treści pouczenia nie wynikało, że wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem jest czynnością otwierającą drogę do wniesienia kasacji. Dla osoby bez prawniczego wykształcenia procesowe znaczenie tego wniosku nie jest jasne, nie można też było oczekiwać, że skazany się tego domyśli. Co więcej, w zestawieniu ze stwierdzeniem, że wyrok jest prawomocny, możliwość domagania się uzasadnienia wyroku zdaje się mieć cel czysto informacyjny, tzn. skazany mógł uznać, że doręczenie wyroku z uzasadnieniem ma na celu jedynie szczegółowe przedstawienie mu powodów rozstrzygnięcia, a nie otwarcie terminu do wniesienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

Tymczasem treść normy art. 100 § 6 zd. 1 k.p.k. i jej interpretacja w kontekście ogłoszenia wyroku sądu odwoławczego w ocenie Sądu Najwyższego nie nastręcza trudności. Niewątpliwie w sprawach, w których kasacja „zwyčajna”, tj. dostępna dla stron procesu, nie przysługuje, właściwym jest pouczenie ich o tym stanie rzeczy. Z kolei **w sprawach, w których kasacja przysługuje, sąd odwoławczy powinien co najmniej, prócz 1) stwierdzenia, że wyrok jest prawomocny, 2) poinformować strony, że mają prawo wywieść kasację do Sądu Najwyższego, 3) w tym celu winny w terminie 7 dni od ogłoszenia wyroku wnieść do sądu odwoławczego wniosek o doręczenie jego odpisu wraz z uzasadnieniem.** Te trzy elementy wydają się być absolutnym minimum treści pouczenia przy ogłaszaniu wyroku sądu odwoławczego, od którego przysługuje kasacja. Tylko wtedy strony mogą we właściwy sposób zrozumieć mechanizm wnoszenia kasacji, w tym fakt, że wniosek o uzasadnienie wyroku jest jej zapowiedzią i pozwala otworzyć termin do jej wniesienia.

Nie koniec jednak na tym. Wynikający z art. 100 § 6 k.p.k. wymóg pouczenia o sposobie wniesienia środka zaskarżenia skutkuje w omawianym kontekście jeszcze dalej idącymi obowiązkami. Zasadnym jest przyjęcie, że już przy ogłoszeniu orzeczenia sądu odwoławczego strony winny być pouczone o podstawowych wymaganiach formalnych kasacji, tj. przymusie adwokacko-radcowskim, terminie 30-dniowym i chwili, od której zaczyna on bieg, oraz o opłacie od kasacji. Wprawdzie przepis art. 100 § 6 k.p.k. pozwala informację tę przekazać „*po ogłoszeniu lub przy doręczeniu orzeczenia*”, a zatem ostatecznie może to nastąpić także przy doręczeniu odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem. Niemniej ze względów funkcjonalnych trafniejsza wydaje się praktyka informowania o tych wymogach już przy ogłoszeniu – wszak strona, która już wtedy będzie miała pełny

obraz formalnych obostrzeń związanych z wniesieniem kasacji, być może odstąpi od złożenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem.

W świetle powyższych rozważań uznać należy, że udzielone skazanemu w niniejszej sprawie pouczenie nie zawierało rzetelnej i jasnej informacji o prawie wniesienia kasacji, ani o sposobie jej wniesienia. Prócz oczywistego naruszenia art. 100 § 6 k.p.k., naruszono również zasadę informacji, wynikającą z art. 16 k.p.k. Co więcej, tego rodzaju przypadki wykorzystywania przez organ procesowy nieznamośności mechanizmów procesowych po stronie skazanego jawią się jako rażące naruszenie zasady rzetelnego procesu karnego. Stosownie do treści art. 16 k.p.k., skazany nie może ponosić negatywnych skutków udzielenia mu pouczenia niekompletnego lub wprowadzającego w błąd (por. postanowienie SN z dnia 15 czerwca 2011 r., II KZ 22/11, LEX nr 847149). Z kolei utrwalone orzecznictwo tutejszej instancji uznaje, że zasadne jest przywrócenie terminu, którego niedochowanie jest konsekwencją braku pouczenia lub pouczenia mylnego (uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1970 r., VI KZP 1/70, OSNKW 1970, z. 4-5, poz. 34). Z powyższych względów zawarty w zażaleniu na odmowę przyjęcia kasacji zarzut, odnoszący się do nieudzielenia skazanemu M. S. należytego pouczenia o przysługującym mu prawie wniesienia kasacji, należało uwzględnić. Ochrona wynikająca dla skazanego w niniejszej sprawie z normy art. 16 k.p.k. pozwala przyjąć, że termin do złożenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem nie zamknął się z upływem siódmego dnia po jego ogłoszeniu. Oznacza to, że wniesiona 26 marca 2012 r. osobista kasacja skazanego wniesiona została w czasie biegu tego terminu, a to – dzięki odpowiedniemu zastosowaniu art. 445 § 2 k.p.k. (zob. art. 524 § 1 zd. 3 k.p.k.) – nakazuje uznać ją skutecznie wniesioną i podlegającą rozpoznaniu. Jednocześnie wywołała ona skutek określony w art. 524 § 1 zd. 2 k.p.k., tj. wniosku o doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem. W konsekwencji, po usunięciu braków formalnych kasacji osobistej skazanego niezbędne stanie się doręczenie obrońcy i skazanemu odpisu wyroku sądu odwoławczego wraz z uzasadnieniem, z możliwością uzupełnienia kasacji w terminie 30 dni.

Wobec powyższego orzeczono jak na wstępie.